

No: 241 – Menş e adı

GEMEREK GİLABURUSU

Tescil Ettiren

T.C. GEMEREK KAYMAKAMLIĞI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 30.10.2013 tarihinden itibaren korunmak üzere 23.11.2017 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 241
Tescil Tarihi	: 23.11.2017
Başvuru No	: C2013/082
Başvuru Tarihi	: 30.10.2013
Coğrafi İşaretin Adı	: Gemerek Gilaburusu
Ürün / Ürün Grubu	: İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: T.C. Gemerek Kaymakamlığı
Tescil Ettirenin Adresi	: Fevzi Çakmak Mah. Hükümet Konağı 58840 Gemerek SİVAS
Coğrafi Sınır	: Sivas İli Gemerek İlçesi
Kullanım Biçimi	: Coğrafi işaret, etiket unsuru ile birlikte kullanılacaktır.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Gilaburu (*viburnum opulus*), kırmızı renkli, nohut büyüklüğünde meyve veren bir ağaç türüdür. Daha çok İç Anadolu bölgesinde yetiştirilmektedir. Irmak kenarlarında ve suyun bol olduğu yerlerde yetiştirilir. Gemerek gilaburusu bahçelerde yetiştirildiği gibi dere kenarlarında da yabani formları bulunmaktadır.

Gemerek gilaburusu etli, sulu, ince kabuklu ve iri tanelidir ve bölgedeki gilaburu ağaçlarının verimi yüksektir. Gemerek gilaburusu ağaçları bazen bir çalı görünümünde, boyu 4 metreye kadar ulaşan küçük bir ağaçtır. Ağaç başına meyve verimliliği yaklaşık 8,4 – 10 kg'dır. Dikimden 3 yıl sonra meyve vermeye başlar. Derin sürgünleri nedeniyle 300 yıla kadar yaşayabilir. Yaz sonunda küresel şekilde demet halinde meyveleri oluşur. Her demet yaklaşık 30-40 meyve barındırır. Meyve suyu verimliliği % 43 civarındadır. Gemerek gilaburusu tane ağırlığı (100 tanesi) 69,90 – 83,21 g arası, çekirdek ağırlığı (100 tane) ise 3,2 – 4,3 g arası değişmektedir. Gemerek gilaburusunun içinde reçine, viburnum, valerianic asit, organik asitler, tanin, salicosides, saponins etken maddeleri bulunmaktadır ve pek çok doymamış yağ asitleri ihtiva eder; bunlardan en önemlileri linoleik asit (omega 6), oleik asit (omega 9) ve linolenik asittir (omega 3).

Gemerek yöresine has hafif alkali toprak yapısı ve yetiştirildiği bölgenin yaklaşık denizden 1200 metre yükseklikte ve dağlarla çevrili bir arazide olması Gemerek gilaburusunun kendine has karakteristik özellikler kazanmasında etkili olmuştur. Gemerek bölgesinin karasal iklim etkisinde olmasına rağmen, dağların arasında, dar ve uzun vadiler oluşturarak akan ve daha sonra Kızılırmak nehriyle birleşen dere ve çayların yarattığı mikro klima sonucu, bölgesel iklimin yumuşaması ve bölgenin su kaynakları yönünden zengin olması, bu meyvenin yetişmesi için ideal ortamı oluşturmuştur.

Gemerek bölgesi karasal iklimin etkisinde olup, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve sert geçmektedir. Özellikle Aralık-Ocak-Şubat aylarında ortalama hava sıcaklığının 0°C'nin altına düşmesi, gilaburu bitkilerinin kış soğuklama ihtiyacının (bitkilerin tomurcuklanması ve verim verebilmesi için belli aralıkta düşük sıcaklık değerleri altında geçirmesi gereken süredir) karşılanmasında yeterli olmaktadır. Aynı zamanda meyve olgunlaşması döneminde (Ağustos-Eylül ayları) sıcaklık ortalamasının en yüksek değerlere (30°C) ulaşması meyve tarafından üretilen aromatik maddelerin sentezinin artmasına neden olup, yörede yetiştirilen gilaburuların kendine has tat, koku ve aromasının oluşmasını sağlamaktadır. Gemerek ilçesinde yüksekliğin fazla olması ve gece-gündüz sıcaklık farkının fazla olması, meyve renginin daha koyulaşmasına sebep olmakta, tat ve lezzet oluşmasına olumlu yönde etki etmektedir.

Gemerek yöresi topraklarının bitki besin maddelerince zengin olması, organik madde düzeyinin yeterli olması ve topraklarının azot bakımından zengin olması Gemerek gilaburusunun kendine has tat, koku ve aromasının oluşmasında büyük etkindir. Gilaburu meyvesi pH 7,0-7,9 arasındaki topraklarda iyi yetişmektedir. Yapılan toprak analizi sonuçlarına göre, Gemerek ilçesinin topraklarının pH'ı 7,87 seviyesindedir.

Üretim Metodu:

Gemerek gilaburusu 1., 2., 3. sınıf sulu tarım arazilerinin sınırlarında ve dere kenarlarında çoğunluğu yabani olarak yetişmektedir. Bölgede yaygın olarak killi-tınlı ve kumlu-tınlı toprak yapısı görülmektedir. Bu topraklar Gemerek gilaburusu ağacının gelişimi için idealdir.

Gemerek gilaburusu ağaçlarının yetiştiriciliğinde klon anaçları kullanılmaktadır. Meyve verimi ve kalitesine olumlu etkisi nedeniyle klon anaçlar tercih edilmektedir. Bu tercihte bölgedeki toprak yapısı, hastalık ve zararlılara dayanıklılık dikkate alınmaktadır.

Gemerek gilaburusu ağacı dikim işlemleri için, toprak işleme, erken ilkbaharda yapılır. Arazi, varsa, büyük taş ve kayalardan temizlenmelidir. Dikimden önce 50-60 cm derinlikte işlenir ve bu işlemden 1-2 hafta sonra toprak kültivatörle sürülerek dikime hazır hale getirilir.

Bahçenin Kurulması:

Gemerek bölgesinde hâlihazırda ırmak veya bahçe kenarlarındaki gilaburu ağaçlarından ilkbahar döneminde alınan çelikler uygun ortamlarda köklendirilerek, bölge halkının uygun gördüğü yerlere (arazi sınırı, ev bahçesi vb.) dikilmesi suretiyle yeni ağaçlar yetiştirilmektedir.

Gemerek bölgesinde mevcut gilaburu ağaçlarından elde edilecek çelikler ile bahçeler kurulacak ve Gemerek gilaburusu kültüre alınacaktır. Üretim aşamaları aşağıda belirtildiği şekilde gerçekleştirilecektir.

Toprak hazırlığının bitimine doğru yetiştirilecek gilaburu fidanları temin edilir ve dikim yerleri, 3mx4m sıra üzeri ve sıra arası mesafelerle işaretlenir. Bitkilerin düzenli olarak yerleştirildiği sıralar arasındaki mesafeye sıra arası, sıralar üzerindeki mesafelere de sıra üzeri mesafe denir. Sıra arası mesafe ile sıra üzeri mesafeler toprak yapısı, bitki gelişim durumu gibi faktörler göz önüne alınarak belirlenir. Dikim yerleri işaretlendikten sonra, 60 cm derinliğinde dikim çukurları açılır. Çukur açımından sonra fidanların taç ve köklerinde dikim budaması yapılır. Dikim esnasında çukurun dibine yanmış ahır gübresi ve üst toprak karışımından oluşan harç konulur. Daha sonra dikim tahtası kullanılarak, fidanın boğaz kısmı toprak hizasına gelecek şekilde dikilip toprakla sıkıştırılır. Hemen ardından can suyu verilir. Fidan dikilirken, dikimden sonra çukurun etrafında çanak oluşturularak fidan için gerekli suyun alınmasına yardımcı olunmalıdır. Yaz aylarında ilk gelişme yılında kök bölgesinin nemli tutulmasını sağlayacak sıklıkta sulama yapılması gerekir.

Bakım ve koruma işlemleri:

Fidanların dikildiği ilk yıl bakım işlemleri yapılır. İkinci yılda Gemerek gilaburusu ağaçları biraz olgunlaşmıştır ve gövde uzamıştır. Gemerek gilaburusu ağaçları yeterli uzunluğa geldiğinde bakım ve koruma işlemleri yapılır. Üçüncü yılda bakım ve koruma işlemlerine devam edilerek, Gemerek gilaburusu ağaçları tüm gelişmelerini tamamladıktan sonra ürün elde edilir.

İkinci yıldan başlayarak düzenli olarak her yıl;

- Yıl içerisinde değişik mevsimlerde en az üç kez diskli tırmıkla veya kültivatörle, ayrıca iki defa çapalama yapılarak toprak işlenir.
- Mart ve Nisan aylarında budama yapılarak ertesi yılın dalları şekillendirilir.

Üçüncü yıldan itibaren;

- Sürgünler 30-35cm.'ye ulaştınca bordo bulamacı (göz taşı-kireç) uygulaması yapılır.
- Mevsime uygun olarak gelişebilen yabancı otlara karşı kimyasal mücadele ilaçları kullanılır. Bu temel bakım ve koruma işlemleri yapılarak yıllar boyunca kaliteli ürün elde edilmesi amaçlanır.

Gemerek gilaburusu ağaçlarının büyümesi, dal, sürgün, yaprak, kök, meyve ve göz gibi organların büyümesinin bütünsel sonucudur. Gemerek gilaburusu yetiştiriciliğinde meyve büyümesi ve olgunlaşması döneminde yağışların yetersiz olması nedeniyle Temmuz–Eylül ayları arasında bolca sulama yapılır. Sulamada klasik salma sulama yöntemi uygulanır.

Meyve gelişmesi, çiçek oluşumunun başlamasıyla karakterize edilir. Tam çiçeklenme, tozlaşma, dölleme ve meyve tutumu ile ürün oluşmaktadır. Gemerek yöresinde iklim koşullarına bağlı olarak tam çiçeklenme dönemi Nisan–Mayıs ayları arasında gerçekleşmektedir.

Tablo: Aylara Göre Üretim Aşamaları

AYLAR	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Fidan Dikimi			X									
Budama			X	X								
Gübreleme			X	X	X							
İlaçlama			X	X								
Sulama						X	X	X				
Kış Bakımı	X	X									X	X
Hasat									X	X	X	

Gübreleme:

Gemerek gilaburusu yetiştiriciliği için gübrelemeye ihtiyaç vardır. Sonbaharda derin sürümünden sonra 3-4 ton/da ahır gübresi atılarak kültivatörle karıştırılmalıdır. Kimyasal gübre olarak 15-18 kg/da Azot (N) ve 10 kg/da Fosfor (P₂O₅) verilmelidir.

Fosforlu gübrenin tamamı ve azotlu gübrenin 1/3'ü dikimden önce atılarak kültivatörle karıştırılmalıdır. Azotlu gübrenin 1/3'ü çiçeklenme devresinde 1/3'ü ise meyveler 5-15 mm çapında olduğunda verilmelidir.

Hasat zamanının belirlenmesinde kabuk zemin renginin koyu kırmızı olması esas alınmaktadır. Meyve eti sertliğinin yumuşaması ve meyve aromasının asidik bir tatta olması gibi özellikler kullanılır. Hasat işlemi, demet halindeki gilaburuların tek tek elle toplanması şeklindedir. Hasattan sonra ürünler tahta kasalara veya plastik kasalara yerleştirilir.

Denetleme:

“Gemerek Gilaburusu” adı altında üretilen ürünlerin denetimi ve üretimin her aşamasının kontrol işlemleri Gemerek Kaymakamlığı koordinatörlüğünde Gemerek Pancar Bölge Müdürlüğü, Gemerek İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ve Gemerek Ziraat Odası Başkanlığında görevli uzmanlardan oluşacak en az 3 kişilik komisyon tarafından üretim aşamasında ve hasat zamanında olmak üzere yılda 3 kez ve şikayet olması halinde her zaman yapılacaktır.